

A Szlovák Köztársaságban jogainak gyakorlása során mindenki jogosult az egyenlő bánásmódra és a hátrányos megkülönböztetés elleni védelemre. A vállalkozásoknak tiszteletben kell tartaniuk az egyenlő bánásmód elvét, nem csupán a termékek értékesítése és szolgáltatások nyújtása során, de a foglalkoztatással összefüggésben is, mind az álláskeresőket, mind maguk a munkavállalók viszonylatában.

1. Milyen jogi védelemben részesülök az Önök országában, ha üzleti tevékenységgel kapcsolatos emberi jogi jogsértés áldozatává válok? Ez a védelem magában foglal kártérítést?

A Szlovák Köztársaság alkotmányában rögzített egyik alapvető jog a **bírói jogvédelemhez való jog és a független bíróságok – az alkotmánybíróságot is ideértve – előtti jogérvényesítéshez való jog**, illetve – törvény által előírt esetekben – a Szlovák Köztársaság más hatóságai előtti jogérvényesítéshez való jog. A bírói jogvédelemhez való jog az eljárás megindítása iránti kérelem útján gyakorolható. Valamely alanyi jog megsértése vagy az azt érintő fenyegetés esetén az adott jog jogosultja, akár természetes, akár jogi személyről van szó, a bírói jogvédelemhez való jogát oly módon gyakorolhatja, hogy kérelmezi az eljárás megindítását, vagyis keresetet indít. Bármely természetes vagy jogi személy indíthat keresetet. A bíróságoknak minden keresetet meg kell vizsgálniuk.

A keresetből egyértelműen ki kell derülnön, hogy a felperes **mit** kér, vagyis **milyen kereseti kérelmet terjeszt elő vagy milyen jogorvoslatot követel**. A kereseti kérelemben a felperes meghatározza az ügyet, amelyet a bíróság vizsgálni fog és el fog bírálni. A bíróság nem ítélt meg mást, mint amit a felperes a kereseti kérelemben követel. Az eljárás kimenetétől függően a bíróság természetesen megítélhet kevesebbet, mint amit a felperes követel; többet csak akkor ítélt meg, ha a törvény a felek közötti vitarendezés különös formájáról rendelkezik, vagy ha az eljárást a bíróság hivatalból is megindíhatta volna.

Az üzleti tevékenységgel összefüggő emberi jogi jogsértés áldozata tehát jogosult bírói jogvédelemre, és keresetindításkor a kereseti kérelemben ő határozza meg a vizsgálandó és elbírálandó ügyet, valamint a kártérítést, amelyet felperesként a bíróság előtt követel.

A természetes személy becsületébe, méltóságába, egészségébe vagy magánéletébe való jogellenes beavatkozással kapcsolatos ügyekben a károsult személy jogosult arra, hogy a bíróság előtt kártérítést követeljen a nem vagyoni kárért. A nem vagyoni kár mértékét összegszerűen főként a következők alapján határozzák meg:

az áldozat, valamint az áldozat élete az adott időpontig, továbbá a környezet, amelyben él és dolgozik;

a kár súlyossága és bekövetkezésének körülményei;

az áldozat magánéletére gyakorolt következmények súlyossága;

az áldozat társadalmi helyzetére gyakorolt következmények.

2. Léteznek a súlyos emberi jogi jogsértésekre vonatkozóan különös szabályok az Önök országában? Ezek a szabályok a környezetvédelmi bűncselekményekre vagy a súlyos munkaerő-kizsákmányolásra is vonatkoznak?

A munka törvénykönyve tiltja a hátrányos megkülönböztetést a munkaviszonyban, vagyis közvetlenül megköveteli a vállalkozásoktól, hogy a szerződéskötést megelőző viszonyokban, valamint a munkaviszonyokban tartsák tiszteletben az egyenlő bánásmód elvét. Részletesebb intézkedéseket a diszkriminációellenes törvény ír elő, amely tiltja a nemet, vallást vagy meggyőződésen, fajon, állampolgárságon vagy etnikai csoporthoz tartozáson, fogyatékosságon, életkoron, szexuális irányultságon, családi állapoton, bőrszínen, nyelven, politikai vagy más meggyőződésen, nemzeti vagy társadalmi származáson, vagyonon, nemi identitáson vagy egyéb állapoton, vagy bűncselekmény vagy más társadalomellenes tevékenység bejelentésén alapuló hátrányos megkülönböztetést a munkaviszonyban és hasonló jogviszonyokban.

A munkahelyi egészségvédelemről és biztonságról szóló törvény szerint a vállalkozásoknak a munkahelyi egészség és biztonság biztosítása érdekében felügyelniük kell a biztonságos munkakörülményeket, épületeket, utakat, gépeket és műszaki berendezéseket, munkavégzési eljárásokat, munkaszervezést stb.

A Szlovák Köztársaság alkotmánya úgy rendelkezik, hogy senki nem küldhető kényszermunkára vagy kényszerített szolgálatra.

A súlyos emberi jogi jogsértéssel járó bűncselekményeket (mint például az emberkereskedelem, a személyi szabadság korlátozása vagy a lakóhely szabad megválasztásának korlátozása), valamint a közveszélyt okozó és a környezetet veszélyeztető bűncselekményeket (mint például a jogellenes hulladéklerakás, szennyezőanyagok engedély nélküli kibocsátása, a víz- és levegővédelmi szabályok megsértése, ózonkárosító és egyéb anyagok engedély nélküli előállítás és kezelése) a büntető törvénykönyv szándékos bűncselekményeknek minősíti, amelyek esetében e törvény szerint a börtönbüntetés maximális időtartama meghaladja az öt évet. Az ilyen bűncselekményekért a büntetőjogi felelősség az elkövetőt terheli, aki lehet természetes személy a büntető törvénykönyv értelmében, vagy lehet jogi személy a jogi személyek büntetőjogi felelősségéről szóló törvény és a büntető törvénykönyv értelmében. A fentiekből következik, hogy a súlyos emberi jogi jogsértések esetén, a környezetvédelmi bűncselekményeket és a súlyos munkaerő-kizsákmányolást is beleértve, különös szabályok vonatkoznak a büntetés hosszára, így a büntető törvénykönyv szerint büntett esetén hosszabb a büntetés, mint vétség esetén.

3. Emberi jogi jogsértés áldozatává váltam egy európai transznacionális vállalat tevékenysége eredményeként az Európai Uniót kívül. Fordulhatok az Önök országának bíróságaihoz, ha nem vagyok uniós polgár vagy nem az EU élek? Mik a feltételei annak, hogy jogaim megsértésére hivatkozhatok? Hol kaphatok további tájékoztatást?

Nemzetközi jogi jogviták esetében meg kell határozni, hogy melyik bíróság fog eljárni az ügyben és fogja elbírálni azt, továbbá azt is meg kell határozni, hogy melyik jog alapján kell megállapítani a tényállást. A nemzetközi magánjogról és eljárásjogról szóló törvény, amelynek célja annak meghatározása, hogy melyik jogrendszer irányadó a nemzetközi elemmel rendelkező polgári, kereskedelmi, családjogi, munkajogi és más hasonló jogviszonyokra, tartalmaz egy nemzetközi eljárásjogi részt, amely rögzíti azokat az eseteket, amikor a szlovák bíróságok rendelkeznek joghatósággal, azokat az eseteket, amikor a szlovák bíróságok kizárólagos joghatósággal rendelkeznek, valamint azokat az eseteket, amikor a jogvitában részes felek dönthetnek úgy, hogy szlovák bíróság előtt kívánják az eljárást lefolytatni. Hangsúlyozni kell, hogy a szlovák bíróságok mindig a szlovák eljárási szabályokat követik, és ha a szlovák igazságügyi hatóság észszerű időn belül nem tudja megállapítani a külföldi jog tartalmát, vagy ha nehéz vagy lehetetlen lenne a külföldi jog tartalmának megállapítása, az eljárásban a szlovák jogot fogják alkalmazni.

A szóban forgó helyzetben általában a nemzetközi magánjogról és eljárásjogról szóló szlovák törvénynek csak a joghatóság közös megegyezéssel történő megválasztására, vagyis arra az esetre vonatkozó rendelkezéseit alkalmazzák, amikor a jogvitában részes mindkét fél egyetért abban, hogy az ügyet a szlovák bíróságok bírálják el. Ha azonban a joghatóságról való megállapodás csak az egyik fél számára lenne előnyös, továbbra is védelmet élvez a fél

ahhoz való joga, hogy másik bírósághoz forduljon. A munkaszerződésekkel, biztosítási szerződésekkel és fogyasztói szerződésekkel kapcsolatos ügyekben a joghatóságról szóló megállapodás csak akkor érvényes, ha nem zárja ki a felperes lakóhelye szerinti állam bíróságainak joghatóságát, vagy ha azt a jogvita felmerülését követően kötötték.

További információkért forduljon a következőhöz:

Az üzleti tevékenységért és az emberi jogokért felelős nemzeti kapcsolattartó pont (Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva)

A Szlovák Köztársaság igazságügyi minisztériuma

4. Ombudsmani intézmények, esélyegyenlőségi testületek vagy nemzeti emberi jogi intézmények támogathatják-e az európai transznacionális vállalatok által az Európai Unión kívül elkövetett emberi jogi jogsértések áldozatait? Vizsgálódhatnak-e ezek a testületek az ügyekben, ha nem vagyok uniós polgár vagy nem az EU-ban élek? Léteznek-e egyéb közszolgáltatások (mint a munkaügyi vagy környezetvédelmi felügyelőségek) az Önök országában, amelyek vizsgálhatják az ügyemet? Honnan tájékozódhatom a jogaimról?

Az **emberi jogok biztosáról (ombudsman)** a szlovák alkotmány rendelkezik. A szlovák ombudsmant a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa nevezi ki, és természetes és jogi személyek is fordulhatnak hozzá, ha úgy vélik, hogy valamely hatóság cselekménye, határozata vagy mulasztása sérti valamely alapvető jogukat vagy szabadságukat. Ez azt jelenti, hogy olyan személy is kérhet tanácsot a szlovák ombudsmantól, aki nem Szlovákiában él, vagy akinek jogait és szabadságait nem szlovák hatóságok sértették meg, azonban az ombudsmannak nem lesz hatásköre arra, hogy az ügygel foglalkozzon vagy az ügyben eljárjon.

Szlovákiában az **Emberi Jogok Szlovák Nemzeti Központja (Slovenské národné stredisko pre ľudské práva)** működik nemzeti emberi jogi intézményként, valamint a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelemért felelős nemzeti szervként. A Központ fő feladata az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartásának biztosítása a Szlovák Köztársaságban, az egyenlő bánásmód elvét is ideértve. Küldetésének teljesítése érdekében számos különböző tevékenységet végez és különböző szolgáltatásokat nyújt az emberi jogok védelme és előmozdítása területén, továbbá szorosan együttműködik a nemzetközi emberi jogi szervezetekkel és intézményekkel. 2018 szeptemberében az **Emberi Jogok Szlovák Nemzeti Központja létrehozta az üzleti tevékenységért és emberi jogokért felelős nemzeti kapcsolattartó pontot**. E kapcsolattartó pont – az azt létrehozó szervezett tevékenységeire és működésére irányadó jogszabállyal összhangban – többek között jogi tanácsadást nyújt a munkahelyi hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatban (a bírósági eljárásokban történő ingyenes képviselést is beleértve), valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok lehető legszélesebb körű védelmével kapcsolatos tanácsadást biztosít – a nemek közötti egyenlőség kérdéseitől a környezetvédelemig, **azonban csak Szlovákián belül** (a polgári eljárásjogi törvénykönyv rendelkezéseinek megfelelően, amelyek szerint a természetes személyek tekintetében általános illetékességgel rendelkező bíróság a természetes személy lakóhelye szerinti bíróság, továbbá a nemzetközi magánjogról és eljárásjogról szóló törvénynek megfelelően).

A környezetvédelem területén Szlovákiában működik a **Szlovák Környezetvédelmi Felügyelőség (Slovenská inšpekcia životného prostredia)** amelyen keresztül a környezetvédelmi minisztérium ellátja az állami felügyeletet és a természet- és tájvédelmi törvénnyel összhangban bírságokat szab ki a természetes személyekre, vállalkozásokra és más jogi személyekre, és amelynek illetékessége **a Szlovák Köztársaság területére terjed ki, így e törvény megsértésének a Szlovák Köztársaság területén kell megvalósulnia**.

A munkaügyi ellenőrzésekről és a jogellenes munkavállalásról és jogellenes foglalkoztatásról szóló törvény szabályozza a Szlovák Köztársaság területén végzett munkaügyi ellenőrzéseket, ami azt jelenti, hogy **e törvény megsértésének a Szlovák Köztársaság területén kell megvalósulnia**.

A fentiekből következik, hogy ha valaki úgy ítéli meg, hogy megsértették alapvető emberi jogait és szabadságait, azonban nem az Európai Unió valamely tagállamának állampolgára és nem az Európai Unió területén él, nem kérhet hatékony jogvédelmet azon nemzeti hatóságoktól, amelyek a Szlovák Köztársaságban az alapvető jogokat és szabadságokat védik.

5. Előírja-e az Önök országa az európai transznacionális vállalatok számára, hogy üzleti tevékenységükből eredő jogsértések esetére hozzanak létre panaszkezelési mechanizmust vagy közvetítői szolgálatot? Ezek a kötelezettségek alkalmazandók-e azokban az esetekben is, amikor a jogsértések az Európai Unióon kívül történtek? Ki a felelős az Önök országában e tevékenységek ellenőrzéséért? Állnak-e rendelkezésre nyilvános jelentések az e rendszerek működésével kapcsolatban?

A Szlovák Köztársaság nem írja elő az európai multinacionális vállalatok számára, hogy panaszkezelési mechanizmust hozzanak létre, mivel ezt a kötelezettséget a panaszokról szóló törvénnyel összhangban csak állami hatóságok és a Szlovák Köztársaság önkormányzattal rendelkező területei egységei és egyéb szervei számára írják elő. A Szlovák Köztársaságnak az Európai Unió tagállamaként végre kell hajtania az uniós jogszabályokat. Szlovákiában a multinacionális vállalatok az üzleti tevékenységért és az emberi jogokért felelős nemzeti kapcsolattartó ponthoz fordulhatnak, amely képzést, tanácsadást és jogi tanácsadást nyújt ezen a területen.

A közvetítés önkéntes eljárás, amelynek célja, hogy jogvitáktól mentesítse a bíróságokat. Szlovákiában a közvetítést a közvetítésről szóló törvény szabályozza, amely rendelkezik a jogviták bíróságon kívüli rendezéséről a polgári jog, a családjog, a kereskedelmi kötelezettségek és a munkaviszonyok területén, valamint az Európai Unió valamely tagállamában rezidens vagy szokásosan rezidens szervezetek között hasonló jogviszonyokból eredő határokon átnyúló jogviták esetére. A polgári eljárási törvénykönyv szerint a bíróságnak mindig törekednie kell a vita békés rendezésére. A bíróság javasolhatja, hogy a felek közvetítés útján rendezzék vitájukat, azonban a felek erre nem kötelezhetők. A közvetítéshez a felek önkéntes beleegyezése és aktív hozzáállása szükséges.

6. Vannak-e meghatározott jogaim, ha olyan veszélyeztetett sértett vagyok, aki üzleti tevékenységgel kapcsolatos emberi jogi jogsértés miatt kívánja jogait érvényesíteni? Kaphatok-e költségmentességet, és ha igen, milyen feltételek mellett? Mely költségeket fedezi a költségmentesség? Kaphatok-e költségmentességet ugyanezen feltételek mellett, ha nem vagyok uniós polgár vagy nem az EU-ban élek?

Szlovákiában a bűncselekmények áldozatairól szóló törvény a következőképpen határozza meg az „áldozat” fogalmát: különösen veszélyeztetett áldozatok (gyermekek, 75 év fölötti személyek, fogyatékossgal élő személyek, az emberkereskedelem, a szervezett bűnözés, az emberi méltóság elleni bűncselekmények, a terrorista bűncselekmények áldozatai, a nemük, szexuális irányultságuk, állampolgárságuk, fajuk vagy etnikai hovatartozásuk, vallásuk vagy meggyőződésük miatt erőszakos bűncselekmények vagy erőszakkal való fenyegetés áldozatai, valamint más bűncselekmények olyan áldozatai, akik az áldozat és személyes jellemzői, az elkövetőhöz fűződő viszonya vagy az elkövetőtől való függése, valamint a bűncselekmény típusa vagy jellege és körülményei miatt az ismételt áldozattá válás magasabb kockázatának vannak kitéve) a szlovák jog szerinti eljárás céljára.

A bűnüldöző hatóságoknak (az ügyészek és a rendőrség), a bíróságoknak és az áldozatsegítő szervezeteknek egyszerű és érthető módon kell tájékoztatniuk az áldozatokat a jogaikról. Figyelembe fogják venni különösen a bizonyos típusú fogyatékossgából, nyelvtudásból vagy az áldozat korlátozott önkifejező képességéből eredő megértési vagy kommunikációs nehézségeket. A büntetőeljárás során az áldozat a feljelentő, sértett vagy tanú jogállásával rendelkezik, és a büntetőeljárási törvénykönyv alapján e jogálláshoz kapcsolódó jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik. A bűnüldöző hatóságok, a bíróságok és az áldozatsegítő szervezetek – az ismételt áldozattá válás megelőzése céljából – az áldozatok vonatkozásában elvégzik az elkövetett bűncselekmény súlyosságának egyéni értékelését annak meghatározása érdekében, hogy az áldozat különösen veszélyeztetett-e.

Az áldozatok jogi segítségnyújtásban részesülnek jogi tájékoztatás, továbbá a büntető- és a polgári eljárásban, valamint a kártérítési igény érvényesítése során történő jogi képviselő formájában. Az áldozatoknak a Jogi Segítségnyújtási Központ (*Centrum právnej pomoci*) nyújt jogi segítséget a rászoruló személyeknek történő jogi segítségnyújtásról szóló törvényben meghatározott feltételek mellett és terjedelemben. A Jogi Segítségnyújtási Központ jogi segítséget nyújt a nemzeti jogvitákban érintett minden természetes személy részére, határokon átnyúló jogviták esetén azonban csak a valamely tagállam

területén lakóhellyel vagy szokásos lakóhellyel rendelkező természetes személyek részére. Olyan nemzetközi szerződés alapján, amely a Szlovák Köztársaságra nézve kötelező, vagy a Szlovák Köztársaság igazságügyi minisztériuma által megállapított viszonyosság alapján a Szlovák Köztársaság bíróságai előtti eljárás céljára jogi segítségnyújtásban részesülnek azon állam állampolgárai is, amely nemzetközi szerződés részese, valamint az ilyen állam területén szokásos lakóhellyel rendelkező személyek, továbbá azon személyek, amelyek esetében a Szlovák Köztársaság bíróságai előtti eljárás tárgya közvetlenül összefügg a Szlovák Köztársaság területén fennálló korábbi szokásos lakóhelyükkel. A jogászai hivatásról szóló törvény és a kereskedésről szóló törvény alapján történő, ügyvéd általi képviselet nincs kizárva.

Azok, akik anyagilag rászorulnak (jövedelmük a (szlovákiai) létminimum 1,4-szerese alatt van, vagy (Szlovákiában) a rászorulónak nyújtott támogatásban részesülnek), ingyenes jogi segítségnyújtásra jogosultak a Jogi Segítségnyújtási Központtól, amennyiben a jogvita nem nyilvánvalóan megalapozatlan és a pertárgy értéke meghaladja a törvényben meghatározott minimálbér mértékét.

A kérelmezők a jogi képviselet költségei 20 %-ának megfelelő hozzájárulás mellett jogosultak jogi segítségnyújtásra a Jogi Segítségnyújtási Központtól, amennyiben egyszerre megfelelnek a következő három feltételnek: a kérelmező jövedelme meghaladja a (szlovákiai) létminimum 1,4-szeresét, azonban nem haladja meg annak 1,6-szorosát, és saját eszközei felhasználásával nem tud jogi szolgáltatásokat igénybe venni, a jogvita nem nyilvánvalóan megalapozatlan, és a pertárgy értéke meghaladja a törvényben meghatározott minimálbér mértékét. A Központ a jogi segítségnyújtás előtt mindig értékeli a feltételek fennállását.

Más esetekben az áldozatok saját költségükre vesznek igénybe ügyvédet.

A visszaélést bejelentő személyek jogainak védelme külön csoportot alkot. A visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló törvény szabályozza a munkaviszonyban álló személyeknek a bűncselekmények vagy más társadalomellenes tevékenységek bejelentésével összefüggésben nyújtott védelem feltételeit, a személyek jogait és kötelezettségeit társadalomellenes tevékenység bejelentése esetén, valamint a visszaélést bejelentő személyek védelmével foglalkozó hivatal (*Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti*) létrehozását, jogállását és hatáskörét.

A visszaélést bejelentő személyek védelmet kérhetnek a bűncselekménynek minősülő, súlyos társadalomellenes tevékenység bejelentése esetén, illetve büntetőeljárás során. A kérelmet az ügyészhez kell benyújtani. Amennyiben a visszaélést bejelentő személy védelme iránti kérelmet más hatósághoz nyújtják be, az haladéktalanul továbbítja a kérelmet az ügyészhez. Ha az ügyész megállapítja, hogy a visszaélést bejelentő személy, aki a védelmet kérte, minősített bejelentést tett, haladéktalanul biztosítja a védelmet. A visszaélést bejelentő személyek az áldozattá válásuk megelőzése érdekében különleges védelemben részesülnek, hogy a visszaélést bejelentő személy ne váljon az elkövető áldozatává az elkövető általi fenyegetés, megfélemlítés, kényszerítés vagy hatalommal való visszaélés következtében, vagy amiatt, hogy az elkövető bosszút áll vagy más módon befolyásolja az áldozat fizikai vagy érzelmi sértetlenségét.

Azokban az esetekben, amikor az áldozat hátrányos megkülönböztetést kifogásol, a védelmet a hátrányos megkülönböztetés elleni törvény alapján nyújtják, amely szerint a panaszossal szembeni indokolatlan intézkedések is a hátrányos megkülönböztetés egy formájának minősülnek. A hátrányos megkülönböztetéssel kapcsolatos ügyekben az Emberi Jogok Szlovák Nemzeti Központja jogi tanácsadást nyújt és az áldozatot képviselheti is a bírósági eljárásokban.

A Központ nem veszi figyelembe az áldozat állampolgárságát, azonban védelem csak a Szlovák Köztársaság területén található áldozatoknak nyújtható.

Utolsó frissítés: 27/02/2023

E lap nemzeti nyelvű változatát az adott tagállam tartja fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Az Európai Bizottság nem vállal semmifajta felelősséget az e dokumentumban szereplő vagy abban hivatkozott információk vagy adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.